

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.11.77>

УДК 657.47:630

Н. В. Оляднічук,

к. е. н., доцент,

Уманський національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7900-2740>

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСОБЛИВИХ ОПЕРАЦІЙ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ**

N. Olyadnichuk,

PhD in Economics, Associate Professor, Uman National University

**IMPROVEMENT OF ACCOUNTING FOR SPECIAL OPERATIONS OF
AGRICULTURAL ENTERPRISES UNDER EMERGENCY CONDITIONS**

Сучасна аграрна галузь України функціонує в умовах підвищеної невизначеності та високого степеню ризику, що зумовлені військовими діями, економічною нестабільністю, кліматичними особливостями та іншими надзвичайними ситуаціями. Такі обставини значно впливають на діяльність сільськогосподарських підприємств, ускладнюючи процес управління ресурсами, виробництвом, фінансовими потоками та аграрним бізнесом в цілому.

У статті розглянуто особливості облікового забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій, виділено роль бухгалтерського обліку як ключового інструменту інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у кризових обставинах, а також визначено вплив надзвичайних ситуацій (воєнних дій, природних катастроф, економічних та епідеміологічних криз) на управління аграрним бізнесом і специфіку ведення обліку в таких умовах. Для досягнення мети проаналізовано теоретичні засади та практичні аспекти організації облікового забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах ризиків та невизначеності, досліджено його стан в умовах надзвичайних ситуацій, визначено проблеми функціонування системи бухгалтерського обліку та запропоновано напрями її удосконалення з метою підвищення ефективності управлінських рішень.

The article analyzes recent research on the development of accounting and analytical systems in the agrarian sector under crisis conditions. However, despite a wide range of research, several issues remain unresolved, particularly the methodological basis for accounting during wartime and the lack of unified approaches to assessing losses of biological assets, land resources, and production infrastructure.

The purpose of this article is to identify effective approaches to organizing accounting support for agribusiness management under emergency conditions, to analyze practical problems, and to develop recommendations for its improvement. The study highlights that during wartime, accounting performs not only a recording function but also becomes a critical tool of crisis management and recovery. Maintaining accounting records ensures control over assets and liabilities, transparency of financial flows, and provides a foundation for restoring production and obtaining compensation. The article reviews the government's relocation program for agricultural enterprises, tax relief mechanisms under the

Tax Code of Ukraine, and the simplified documentation procedures introduced to mitigate the consequences of document loss.

The research establishes that accounting adaptation in the agrarian sector under martial law should combine organizational, technical, methodological, and legal measures. Among them are the transition to digital and cloud-based accounting systems, electronic document flow with qualified e-signatures, remote work organization for accountants, systematic inventory of assets, and development of anti-crisis accounting policies. The author also proposes a structured sequence of actions for enterprises to receive tax relief in case of document loss due to war, including the fixation of loss, submission of official reports, and cooperation with fiscal authorities.

Special emphasis is placed on the growing importance of managerial accounting, which provides real-time data for decision-making, cost optimization, and recovery planning. Digitization of accounting processes, creation of duplicate databases, and data backup enhance the resilience and security of the information environment. The study concludes that effective accounting support for agribusiness management during emergencies is a key factor in ensuring financial stability, operational continuity, and information reliability. The accounting system transforms into a strategic element of anti-crisis management, forming the informational foundation for rebuilding agricultural enterprises and strengthening Ukraine's food security and economic resilience in the post-war period.

Ключові слова: *аграрний бізнес, бухгалтерський облік, управління, надзвичайні ситуації, ризики, кризові умови.*

Keywords: *agrarian business, accounting, management, emergencies, risks, crisis conditions.*

Постановка проблеми. Військові дії, що тривають на території України, стали одним із самих дестабілізуючих чинників для національної економіки, зокрема для аграрного сектору, який традиційно є стратегічною

галуззю. Збройна агресія призвела до значних матеріальних втрат сільськогосподарських підприємств, спричинила масштабні руйнування інфраструктури, знищення посівних площ, загибель тварин, пошкодження техніки та складських приміщень. Крім цього, аграрний бізнес постійно зіштовхується з логістичними проблемами, дефіцитом трудових ресурсів, нестачею фінансування та невизначеністю ринкових перспектив.

Такі обставини впливають негативно не лише на виробничу діяльність, але й на саму систему бухгалтерського обліку у сільському господарстві. Так, ускладнюється процес документального підтвердження операцій, оцінки втрат і збитків, відображення у звітності зруйнованих чи втрачених активів. Підприємства змушені адаптуватись до кризових умов, шляхом зміни облікової політики, оперативного реагування на зміни законодавства та забезпечення достовірності облікової інформації навіть за відсутності повного доступу до первинних документів.

Як результат виникає потреба удосконалення облікового забезпечення управління аграрним бізнесом, яке повинно бути гнучким і пристосованим до екстремальних умов господарювання. Саме ефективна система обліку здатна стати основою для відновлення підприємств, раціонального використання ресурсів і прийняття обґрунтованих управлінських рішень у цей важкий період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За кілька останніх років аграрний сектор економіки України зазнав значних змін, що викликав великий інтерес у багатьох вітчизняних науковців, та відкрив нову тематику досліджень діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах воєнних дій. Зокрема, Жук В.М. досліджує методологічні засади розвитку галузевого бухгалтерського обліку та його роль в управлінні аграрним сектором. У його працях підкреслюється потреба в адаптації облікової методики до специфіки аграрного виробництва і в підвищенні інформаційної якості управлінських рішень. Це дає теоретичну базу для побудови систем облікового супроводу в кризових умовах [1]. Бруханський Р.Ф. концентрується на стратегічних

векторах обліково-аналітичного забезпечення управління аграрними підприємствами – наголошує на необхідності модернізації обліково-аналітичних систем, інтеграції аналітики й оперативної звітності для підтримки управління. Його праці корисні для розробки підходів, що забезпечують оперативний контроль і прийняття рішень у нестабільних умовах [2].

Дослідження Іщенко Я.П. спрямовані на розробку рекомендацій для сільськогосподарських підприємств щодо ведення обліку специфічних господарських операцій з метою підвищення ефективності управління в умовах воєнного стану [3]. Коваль Н.І. працює над організацією обліку на агропідприємствах, зокрема питаннями облікового забезпечення фінансової діяльності та обліку запасів. Її дослідження важливі для практичного впровадження процедур інвентаризації, оцінки запасів і контролю в умовах обмеженого доступу до первинних документів під час надзвичайних ситуацій [5]. Костякова А.А. розглядає проблеми визначення витрат і їх дефініцій у сільському господарстві, що має значення для точності калькуляції собівартості продукції та оцінки збитків у кризових умовах. Її роботи допомагають уточнити облікові підходи до відображення витрат у періоди нестабільності [6].

Подолянчук О.А. публікує свої роботи з обліку, аудиту і контролю в аграрній сфері та беруть участь у підготовці навчальних видань та методичних розробок з організації бухгалтерського обліку і методики аналізу фінансових результатів агробізнесу. Їх дослідження стосуються методів внутрішнього контролю, обліку запасів і процедур звітності — напрями безпосередньо релевантні для побудови системи облікового забезпечення під час надзвичайних ситуацій [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових праць, присвячених питанням бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в аграрній сфері, низка аспектів облікового забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій

залишається недостатньо опрацьованою. Це стосується недостатньої методологічної бази для ведення бухгалтерського обліку в умовах воєнних дій, природних катастроф чи економічних криз та відсутності підходів, зведених до єдиної форми, щодо оцінки збитків від руйнувань, втрат біологічних активів, земельних ресурсів і виробничої інфраструктури. Недостатня увага до системи внутрішнього контролю і ризик-менеджменту, яка дозволяла б запобігати втратам і мінімізувати наслідки форс-мажорних обставин також залишається невирішеним пунктом в сучасних реаліях аграрного бізнесу

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цієї статті є визначення ефективних підходів до організації облікового забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій, дослідження практичних проблем та виявлення прогалин в даній сфері, а також розробка рекомендацій щодо удосконалення облікового забезпечення, включно з оперативною внутрішньою звітністю, цифровізацією облікових процесів та підвищенням стійкості аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Воєнні дії в Україні створюють екстремальні умови для функціонування аграрного бізнесу, значно ускладнюючи управління виробничими, фінансовими та матеріальними ресурсами. Підприємства змушені швидко адаптуватися до змін, що виникають у результаті руйнувань, логістичних обмежень та нестабільності ринку. Швидкість та непередбачуваність змін у зовнішньому середовищі зумовлюють потребу у прийнятті оперативних управлінських рішень, які можливі лише на основі оцінки впливу поточної ситуації на діяльність підприємства, що забезпечує його ефективне функціонування в умовах воєнного стану.

З цією метою урядом України була ініційована програма релокації аграрних підприємств з територій, що перебувають у зоні бойових дій для збереження аграрного виробництва, забезпечення продовольчої безпеки та підтримки економічної стабільності в умовах війни. Згідно з інформацією

Міністерства економіки України, програма надає державну допомогу підприємствам, що перебувають у зоні ризику через бойові дії, включаючи не лише великі виробництва, але й малі підприємства, де працюють кілька десятків людей. Участь у програмі передбачає безоплатне переміщення обладнання силами «Укрзалізниці» та «Укрпошти», а також надання допомоги у підборі нових виробничих площ, розселенні персоналу та підборі працівників на новому місці дислокації [7].

Зокрема, аграрії, які використовують меліоровані землі на прифронтових територіях, можуть скористатися державною підтримкою для відновлення та будівництва гідротехнічної інфраструктури меліоративних систем. Це дозволить збільшити площі поливу та зменшити ризики під час поливного сезону. Фінансова підтримка з держбюджету надається у розмірі до 50% витрат (не більше 26500 гривень) на один гектар оброблюваних угідь за роботи з реконструкції або будівництва меліоративних систем, проведених з 1 листопада 2024 року по 31 жовтня 2025 року [7].

Для участі в програмі аграрії повинні заповнити заявку через онлайн-платформу та надати необхідні документи, включаючи підтвердження реєстрації підприємства, дозвільні документи та інформацію про потенційні місця для релокації. Ця програма є важливим кроком у підтримці аграрного сектору України в умовах війни та сприяє збереженню виробничих потужностей та робочих місць.

Ведення бухгалтерського обліку в Україні під час триваючого воєнного стану все одно залишається необхідним і свідомим кроком, що забезпечує безперервність і послідовність облікових процесів. При мінімальній кількості операцій облік дозволяє бачити повну картину фінансового стану підприємства, контролювати активи та зобов'язання в реальному часі, проте його відсутність призводить до накопичення операцій, ускладнює відновлення обліку та підвищує витрати на його ведення.

Підприємства перебувають під ризиком не лише у прифронтових зонах, а й у тилу, адже під загрозою опиняються як матеріальні цінності, так і

первинні документи. Втрата звітності або недостовірне ведення обліку може спричинити неможливість контролю за активами та фінансами; нарахування штрафів і пені під час податкових перевірок; арешт активів і блокування банківських рахунків тощо. У зв'язку з повномасштабним вторгненням, держава спростила вимоги до збереження та відновлення бухгалтерських документів. Так, якщо підприємство втратило первинну документацію (внаслідок обстрілів, недбалості чи інших причин), воно може скористатися загальним або спеціальним алгоритмом дій. Спеціальні (тимчасові) правила (згідно з пп. 69.28 Податкового кодексу України) діють до скасування воєнного стану і поширюються на платників, які не можуть надати первинні документи, необхідні для ведення податкового та іншого обліку, або здійснювали діяльність на територіях активних бойових дій або тимчасово окупованих територіях [10, 11].

Для зручності користування запропоновано таблицю послідовності дій, які потрібно виконати, щоб скористатися податковим пом'якшенням у разі втрати документів через війну (згідно з вимогами Податкового кодексу України, зокрема п. 69.28 підрозділу 10 розділу XX ПКУ).

Надзвичайні ситуації (НС), особливо воєнний стан, ставлять перед аграрним бізнесом унікальні виклики, які критично впливають на всі аспекти його діяльності. Облікове забезпечення в цих умовах виходить за рамки стандартних процедур, перетворюючись на інструмент антикризового управління та основу для фіксації втрат і подальшого відновлення. Обліковій системі доводиться швидко адаптуватися до ризиків знищення біологічних активів та основних засобів, втрати первинної документації та перебоїв у ланцюгах постачання. Таким чином, ключові особливості обліку в аграрному секторі під час НС зосереджуються на гнучкості облікової політики, належному документуванні форс-мажорних обставин та забезпеченні безперервності облікових процесів для цілей оподаткування та майбутньої компенсації.

Таблиця 1. Послідовність дій для отримання податкового пом'якшення у зв'язку з втратою документів

№	Етап	Відповідальний	Термін виконання	Результат/документ
1	2	3	4	5
1	Фіксація факту втрати. Зафіксувати факт втрати документів унаслідок бойових дій, окупації, руйнування або викрадення.	Підприємство	Негайно після виявлення	Акт/довідка з описом обставин
2	Отримання підтверджуючих документів. Звернутися до компетентних органів (ДСНС, поліція, військова адміністрація) для отримання довідки або акту про надзвичайну подію.	Підприємство	Протягом 5–10 днів	Довідка / акт / повідомлення про пошкодження або знищення майна
3	Підготовка повідомлення до ДПС. Скласти письмове повідомлення про неможливість виконання податкових обов'язків через втрату документів.	Підприємство	Не пізніше ніж через 30 днів після події	Повідомлення у довільній формі із зазначенням: 1) причин; 2) дати події; 3) переліку втрачених документів
4	Подання повідомлення до податкової. Надіслати повідомлення до територіального органу ДПС поштою, через Е-кабінет або особисто.	Підприємство	Одразу після підготовки	Реєстрація повідомлення в ДПС
5	Розгляд звернення ДПС. ДПС перевіряє обґрунтованість причин і документів, що підтверджують неможливість виконання обов'язків.	ДПС	До 30 днів	Висновок про наявність/відсутність форс-мажорних обставин
6	Отримання рішення ДПС. Отримати письмове рішення про визнання неможливості виконання податкових обов'язків.	Підприємство	Після розгляду	Рішення ДПС (позитивне або відмова)
7	Відновлення документів (за можливості). Провести роботу щодо відновлення облікових та первинних документів.	Підприємство	У міру можливості	Відновлений архів / реєстр документів

Джерело: розробка автора

Особливості облікового забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій, зокрема воєнного стану, зводяться до необхідності адаптації та документування втрат для цілей подальшого відновлення та оподаткування, які представлено на рис.1.

Рис. 1. Ключові особливості та проблеми обліку в умовах надзвичайних ситуацій

Джерело: розробка автора

Основним напрямом адаптації є організаційне та технічне оновлення облікового процесу. Підприємства переходять на дистанційне ведення обліку, використовують хмарні сервіси, електронний документообіг і резервне копіювання баз даних. Це дозволяє зберегти інформацію та

забезпечити контроль за діяльністю навіть у разі руйнування офісів або переміщення персоналу.

У методологічному аспекті облікова політика підприємств змінюється з урахуванням воєнних ризиків: використовуються спрощені форми первинних документів, альтернативні методи оцінки активів, аналітичний облік втрат і збитків. У разі неможливості подання звітності або сплати податків підприємства можуть скористатися податковими послабленнями, передбаченими Податковим кодексом України.

Особливої ваги набуває управлінський облік, який забезпечує оперативний аналіз фінансових результатів, ресурсів і витрат. На його основі приймаються рішення щодо оптимізації виробництва, збереження активів та відновлення діяльності.

Звідси виходить, що адаптація обліку в аграрному бізнесі під час воєнних дій полягає у гнучкому поєднанні організаційних, технічних, методичних і правових заходів, що дають змогу забезпечити стабільність інформаційної системи підприємства та підтримати його життєздатність в умовах надзвичайних обставин.

Успішна адаптація обліку в умовах воєнних дій закладає фундамент для виживання аграрного бізнесу, але вона сама по собі не є кінцевою метою. Виклики, породжені військовою агресією, виявили системні недоліки у традиційних облікових та управлінських процесах. Для забезпечення стійкості, відновлення та розвитку в післявоєнний період агропідприємствам необхідна не просто адаптація, а докорінне удосконалення облікового забезпечення. Тому, виходячи з досвіду подолання кризових ситуацій, доцільно перейти від констатації вимушених змін до формування конкретних практичних рекомендацій, спрямованих на посилення внутрішнього контролю, підвищення якості управлінської інформації та максимальне використання фінансових інструментів для відновлення. Так, для підвищення його надійності та результативності доцільно впроваджувати практичні заходи щодо цифровізації облікових процесів в частині переходу на повністю

електронний документообіг із використанням кваліфікованого електронного підпису, хмарних бухгалтерських систем та резервного копіювання даних, що забезпечить доступ до інформації навіть у разі втрати фізичних документів або переміщення офісу.

Не менш важливим процесом є розробка антикризової облікової політики, яка передбачала б затвердження внутрішнього регламенту, що визначає порядок дій у разі втрати документів, знищення активів чи неможливості проведення облікових операцій. В цьому пункті доцільно було б передбачити спрощені форми первинних документів і альтернативні методи оцінки активів.

Важливість організації дистанційної роботи бухгалтерії забезпечить можливість віддаленої роботи бухгалтерських працівників через захищені канали зв'язку, доступ до баз даних і електронних архівів, що дозволить уникнути зупинки облікових процесів у разі евакуації персоналу. Необхідність систематичного проведення інвентаризації майна, фіксування втрат, складання актів про пошкодження або знищення активів, з метою підтвердження права на податкові пільги чи компенсацію збитків дасть змогу швидше відновлювати облікову інформацію, а дублювання облікових баз, регулярне резервне копіювання, обмеження доступу до конфіденційної інформації забезпечить інформаційну безпеку.

Обов'язково повинна бути налагоджена співпраця аграрного бізнесу з контролюючими органами для своєчасного повідомлення податкових органів про неможливість виконання обов'язків унаслідок воєнних дій, надавати підтверджувальні документи для отримання податкового пом'якшення та відтермінування перевірок. Можна ще виділити окремо підвищення кваліфікації облікового персоналу, щоб бухгалтери володіли знаннями щодо ведення обліку в умовах надзвичайних ситуацій, користування електронними сервісами, а також могли орієнтуватися в змінах нормативно-правової бази, пов'язаних із воєнним станом.

Висновки. Проведене дослідження підтверджує, що система облікового забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій відіграє ключову роль у забезпеченні стійкості функціонування підприємств, достовірності інформаційних потоків та ефективності управлінських рішень.

Встановлено, що надзвичайні ситуації, зокрема воєнні дії, зумовлюють руйнування виробничих потужностей, втрату документів, порушення логістичних зв'язків і фінансових потоків. У таких умовах традиційна система обліку потребує суттєвого перегляду з метою підвищення її гнучкості, надійності та оперативності.

Облікове забезпечення управління повинно трансформуватися в напрямі цифровізації, спрощення процедур документування, впровадження електронного документообігу та резервного копіювання даних. Важливим завданням є створення антикризової облікової політики, що враховує форс-мажорні обставини та забезпечує безперервність облікових процесів навіть у разі втрати частини документів або активів.

Особливої ваги в умовах кризи набуває управлінський облік, який дає можливість оперативно аналізувати витрати, контролювати використання ресурсів і планувати відновлення виробництва. Облікова інформація стає основою для стратегічних рішень щодо збереження фінансової стабільності, отримання компенсацій, оптимізації витрат і підвищення ефективності господарської діяльності.

Результати дослідження засвідчують необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання обліку в умовах надзвичайних ситуацій, підвищення кваліфікації бухгалтерських кадрів, а також активного впровадження сучасних інформаційних технологій.

Отже, ефективне облікове забезпечення управління аграрним бізнесом у кризових умовах є не лише інструментом фіксації господарських операцій, а й стратегічним елементом системи антикризового менеджменту. Його розвиток має бути спрямований на забезпечення прозорості, оперативності та

надійності інформації, що гарантує стійкість аграрного сектору до зовнішніх загроз і сприяє його відновленню після кризи.

Література

1. Жук В., Бездушна Ю., Попко Є. Амортизація активів підприємств у воєнний час. *Облік і фінанси* № 1(95). 2022. С. 6-12.
2. Бруханський Р. Актуалізація застосування обліковоаналітичного інструментарію стратегічного вибору в умовах воєнного стану: Облік діяльності бізнесу в умовах воєнного стану. *Збірник тез учасників Першого бухгалтерського воркшопу-стажування, Київ, ННЦ «ІАЕ»*. 2023. URL: https://magazine.faaf.org.ua/images/stories/zb_conference/workshop-1-2023.pdf (дата звернення: 22.10.2025 р.).
3. Іщенко Я.П. Забезпечення інформаційної функції управління аграрним бізнесом в умовах воєнного стану: особливості бухгалтерського обліку та оподаткування. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 1 (59). С. 37-55. DOI: 10.37128/2411-4413-2022-1-3
4. Документування витрат аграрних підприємств внаслідок військової агресії росії проти України: практичні рекомендації зі зразками документів. 2022. URL: https://agro.dn.gov.ua/downloads/2022/10/Dokumentuvannya_vtrat_agrariyiv_prakty_chni_rekomendatsiyi_iz_zrazkamy.pdf (дата звернення: 22.10.2025).
5. Коваль Н.І. Забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах війни: проблеми та особливості. *Агросвіт*. 2024. № 4. С. 152-158. DOI: 10.32702/2306-6792.2024. 4.152, 29.02.2024.
6. Костякова А. Наукове обґрунтування та практичні аспекти визначення шкоди та збитків, їх оцінка та облік в умовах воєнного стану. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Дмитра Моторного* № 49, 30.11.2023.

7. Релокація підприємств із зони бойових дій в рамках програми релокації: Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, 29.03.2022. URL: https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&showMenuTree=true&title=IzZoniBoiovikhDiiVRamkakhProgramiRelokatsiiPeremischeno98-Pidprimstv&utm_source=chatgpt.com (Дата звернення 20.10.2025 р.).

8. Подолянчук О.А., Гудзенко Н.М., Коваль Н.І. Фінансова звітність в умовах воєнного стану. *Агросвіт*. 2023. № 13. С. 21-29. DOI: 0.32702/2306-6792.2023.13.21

9. Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією: Наказ Мінреінтеграції від 22.12.2022. № 309. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1668-22#Text> (Дата звернення 19.10.2025 р.).

10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Дата звернення 19.10.2025 р.).

11. Уряд ухвалив рішення про розширення програм підтримки для аграріїв у зонах бойових дій, 01.08.2025. ANTIRAID. URL: https://antiraid.com.ua/news/uryad-uhvalyv-rishennya-pro-rozshyrennya-program-pidtrymky-dlya-agrariyiv-u-zonah-bojovyh-dij/?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення 20.10.2025 р.).

References:

1. Zhuk, V., Bezdushna, Yu. and Popko, Ye. (2022), “Depreciation of Enterprise Assets in Wartime”, *Oblik i finansi*, vol. 1(95), pp. 6-12.

2. Brukhans'kyj, R. (2023), “Actualization of the application of accounting and analytical tools for strategic choice in martial law”, *Zbirnyk tez uchasnykiv Pershoho bukhhalters'koho vorkshopu-stazhuvannia [Accounting for business activities in martial law. Collection of abstracts of participants of the First Accounting Workshop-Internship]*, NNTs «IAE», Kyiv, Ukraine, available at:

https://magazine.faaf.org.ua/images/stories/zb_conference/workshop-1-2023.pdf
(Accessed: 22.10.2025).

3. Ischenko, Ya.P. (2022), "Providing the information function of agricultural business management in martial law: features of accounting and taxation", *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktual'ni pytannia nauky i praktyky*, vol. 1 (59), pp. 37-55. DOI: 10.37128/2411-4413-2022-1-3.

4. USAID (2022), "Documentation of expenses of agricultural enterprises as a result of Russia's military aggression against Ukraine: practical recommendations with sample documents", available at: https://agro.dn.gov.ua/downloads/2022/10/Dokumentuvannya_vtrat_agrariyiv_praktychni_rekomendatsiyi_iz_zrazkamy.pdf (Accessed: 22.10.2025).

5. Koval', N. I. (2024), "Ensuring the financial security of the enterprise in the conditions of war: problems and features", *Ahrosvit*, vol. 4, pp. 152-158. DOI: 10.32702/2306-6792.2024. 4.152, 29.02.2024.

6. Kostiakova, A. (2023), "Scientific justification and practical aspects of determining damage and losses, their assessment and accounting in martial law conditions", *Zbirnyk naukovykh prats' Tavrijs'koho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu im. Dmytra Motornoho*, vol. 49.

7. Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine (2022), "Relocation of enterprises from the combat zone within the framework of the relocation program", available at: https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&showMenuTree=true&title=IzZoniBoiovikhDiiVRamkakhProgramiRelokatsiiPeremischeno98-Pidprimstv&utm_source=chatgpt.com (Accessed: 20.10.2025).

8. Podolianchuk, O.A. Hudzenko, N.M. and Koval', N.I. (2023), "Accounting and financial reporting under martial law", *Ahrosvit*, vol. 13, pp. 21-29. DOI: 0.32702/2306-6792.2023.13.21

9. Ministry of Community and Territorial Development of Ukraine (2022), Order "On Approval of the List of Territories Where Hostilities are

Ongoing or Temporarily Occupied by the Russian Federation”, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1668-22#Text> (Accessed: 19.10.2025).

10. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), “Tax Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed: 19.10.2025).

11. ANTIRAID (2025), “The government has decided to expand support programs for farmers in combat zones”, available at: https://antiraid.com.ua/news/uryad-uhvalyv-rishennya-pro-rozshyrennya-program-pidtrymky-dlya-agrariyiv-u-zonah-bojovyh-dij/?utm_source=chatgpt.com (Accessed: 20.10.2025).

Стаття надійшла до редакції 03.11.2025 р.